KRAJOWA IZBA
RADCÓW PRAWNYCH

OŚRODEK BADAŃ, STUDIÓW I LEGISLACJI KRAJOWEJ RADY RADCÓW PRAWNYCH

KRAJOWA IZBA RADCÓW PRAWNYCH | ul. Powązkowska 15, 01-797 Warszawa | tel.: 22 300 86 40 | kirp@kirp.pl | NIP 5261043011

Warszawa, dnia 28 lipca 2026 r.

Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy Kodeks karny, UD413

System kary grzywny orzekanej w stawkach dziennych stanowi rozwiązanie sprzyjające realizacji idei kary sprawiedliwej, w której jej ekonomiczny wymiar jest wypadkową surowości kary, określanej przez liczbę stawek dziennych oraz potencjału ekonomicznego sprawcy przestępstwa, determinującego wysokość jednej stawki. Jak wskazuje się w literaturze przedmiotu: „znaczna rozpiętość granic wyznaczających wysokość stawki dziennej sprawia, że możliwe jest dość precyzyjne ustalenie wysokości tej kary tak, aby mogła mieć zbliżoną dolegliwość dla wszystkich skazanych, niezależnie od ich stanu majątkowego” (B.J. Stefańska, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Filar, Warszawa 2016, teza 18 do art. 33 i cyt. tam literatura).

Niewątpliwie zmiana siły nabywczej pieniądza jaka nastąpiła od uchwalenia w dniu 6 czerwca 1997 r. Kodeksu karnego, uzasadnia podwyższenie granic wysokości stawki dziennej grzywny, określonej w przepisie art. 33 § 3 k.k., który dotychczas nie był nowelizowany. Jeśli chodzi o podwyższenie górnego pułapu, to wydaje się, że proponowana zmiana jest w pełni uzasadniona przypadkami, w których sytuacja majątkowa sprawcy potrafi być ponadprzeciętna i wymierzenie mu realnej dolegliwości za przestępstwo będzie wymagało określenia wysokości stawki dziennej grzywny zdecydowanie powyżej limitu wynoszącego obecnie 2000 złotych. Warto w tym kontekście przypomnieć, że propozycja znacznego podniesienia górnej granicy wysokości stawki dziennej grzywny (do 10 000 zł) była przedmiotem projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, zgłoszonego jeszcze w maju 2007 r. (*druk sejmowy V.1756, art. 1 pkt 7*).

Trzeba też jednak zaznaczyć, że możliwości majątkowe sprawców są bardzo zróżnicowane, a postępujące rozwarstwienie społeczeństwa tylko te różnice powiększa. Problem ubóstwa w Polsce nie został wyeliminowany i nadal stanowi istotny problem społeczny. Jak wynika z danych GUS: „w 2025 r. oszacowany zasięg zagrożenia ubóstwem skrajnym wyniósł 5,3% osób w gospodarstwach domowych i był zbliżony do wartości oszacowanej dla 2024 r. (5,2%). Oszacowany zasięg zagrożenia ubóstwem relatywnym wyniósł 13,5% wobec 13,3% w 2024 r." (https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoleczna/zasieg-zagrozenia-ubostwem-ekonomicznym-w-polsce-w-2025-r,14,13.html). Niezależnie od znaczącego wzrostu minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz licznych wskaźników makroekonomicznych należy pamiętać, że sytuacja majątkowa wielu oskarżonych bywa trudna, a kara grzywny – choć stanowić ma dolegliwość o charakterze osobistym – w praktyce nierzadko dotyka także osób najbliższych sprawcy.

Dlatego, uznając za niewątpliwie konieczne podwyższenie dolnej granicy stawki dziennej grzywny, warto podać pod rozwagę określenie tego limitu na poziomie 5-krotnie wyższym niż obecny tj. 50 złotych. Spowoduje to, że minimalny wymiar kary grzywny (500 zł) nie będzie jawić się jako symboliczny, urągający społecznemu poczuciu sprawiedliwości, a jednocześnie kara ta będzie dolegliwa, ale możliwa do uiszczenia przez sprawców znajdujących się w trudnej sytuacji majątkowej.

W przypadku jednak zdecydowania się przez ustawodawcę na określenie tego progu na proponowanym poziomie 100 zł zasadne byłoby przywrócenie art. 58 § 2 k.k., zakazującego orzekania grzywny nieegzekwowalnej, którego uchylenie nowelą z 20 lutego 2015 r. zostało powszechnie skrytykowane w nauce prawa karnego (zob. V. Konarska-Wrzosek, w: *Kodeks karny. Komentarz, red. V. Konarska-Wrzosek*, Warszawa 2023, teza 4 do art. 33; J. Majewski, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. J. Majewski, Warszawa 2024, teza 51 do art. 33). Instytucja ta ograniczała orzekanie zastępczej kary pozbawienia wolności za nieuiszczoną grzywnę, a także limitowała przerzucenie ciężaru tej kary na osoby najbliższe sprawcy, spełniając swą funkcję przewidzianą przez autorów Kodeksu karnego (zob. *Uzasadnienie rządowego projektu*

nowego kodeksu karnego, w: *Nowe kodeksy karne z 1997 r. z uzasadnieniami*, Warszawa 1997, s. 138). Biorąc pod uwagę nieuchronne zaostrzenie wymiaru kary grzywny w wyniku proponowanej zmiany art. 33 § 3 k.k. realizacja tego postulatu wydaje się szczególnie godna uwagi.

Opracował: r.pr. dr Szymon Krajnik